

Рецензія на монографію

САЛАТА Г. В. ІСТОРИКО-НАУКОВИЙ АНАЛІЗ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ Л. Д. ПРОСКУРЯКОВА (1858–1926 РР.) ТА ЙОГО НАУКОВО- ТЕХНІЧНОЇ ШКОЛИ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО МОСТОБУДУВАННЯ ТА АРХІТЕКТУРИ. Київ : Медінформ, 2017. 212 с.

Одним із стратегічних завдань реформування української науки є оптимальне поєднання класичної спадщини минулого та сучасних досягнень наукової думки. Особливий інтерес у цьому контексті представляє період другої половини ХІХ ст. – першої чверті ХХ ст., коли широко розгорнули свою діяльність наші вітчизняні вчені та інженери.

У зв'язку з цим, вважаємо, що рецензована монографія Г.В. Салати присвячена актуальній за сучасних умов темі, безпосередньо пов'язаної із висвітленням наукової та культурно-просвітницької діяльності визначного вітчизняного інженера шляхів сполучення Лавра Дмитровича Проскуракова.

У роботі Г.В. Салати на основі ретельного і водночас критичного аналізу широкого кола джерел висвітлено історію життя та діяльності Л.Д. Проскуракова та його мостобудівної школи. Проаналізовано, систематизовано й узагальнено основні напрями, зміст і форми наукової діяльності цього вченого, його участь в педагогічній діяльності, в популяризації наукових знань, висвітлено соціокультурне значення громадської діяльності Л.Д. Проскуракова. Оцінена його роль та роль його науково-технічної школи в розвитку вітчизняного мостобудування, будівельної механіки та архітектури наприкінці ХІХ – в першій чверті ХХ ст.ст.

Монографія складається з передмови, чотирьох розділів, що поділені на дванадцять підрозділів, висновків та списку використаних джерел і літератури. Структура основної частини роботи, обумовлена її метою, завданнями та характером наукового пошуку, дозволила повною мірою розкрити предмет дослідження.

Позитивною рисою монографії є ґрунтовний аналіз історіографії та джерельної бази, які подаються у першому розділі монографії. Авторка

переконливо довела, що поява у другій половині XIX ст. таких видатних інженерів шляхів сполучення як Л.Д. Проскураков була зумовлена соціально-економічними й суспільно-політичними умовами.

Також цьому сприяв досвід зарубіжної й вітчизняної прогресивної науки, розвиток інженерної справи, рівень самосвідомості провідної вітчизняної інтелігенції, куди належали і видатні інженери. Діяльність окремих талановитих інженерів, практична реалізація наукових ідей залежала від суспільно-політичної ситуації, в якій доводилось працювати. Лейтмотивом діяльності таких вчених, яких ми сьогодні називаємо геніями, феноменами тощо стало проведення широкого кола наукових досліджень з різних галузей науки і техніки і поширення цих знань серед населення.

Змістовністю відзначається другий розділ монографії. В ньому визначаються особливості формування і розвитку професора Л.Д. Проскуракова через призму інтелектуальної біографістики. Детально висвітлено ранній період життя та діяльності Л.Д. Проскуракова, формування його наукового світогляду. У другому підрозділі охарактеризована участь Л.Д. Проскуракова у будівництві залізничних мостів, зокрема і на теренах сучасної України. На особливу увагу заслуговує підрозділ «Педагогічна діяльність Л.Д. Проскуракова». Г.В. Салата підкреслила, що діяльність Л.Д. Проскуракова позначена багатогранністю, широкомасштабністю, була пронизана високими науковими ідеями і демократичними тенденціями.

Третій розділ монографії присвячений характеристиці діяльності науково-технічної школи Л.Д. Проскуракова. На високому науковому рівні проаналізовано діяльність учнів Л.Д. Проскуракова: Є.О. Патона, І.П. Прокоф'єва, М.М. Філоненко-Бородича, П.Я. Каменцева, П.К. Худякова та П.А. Веліхова. Вказано, що праці цих вчених хоча є різними за своїм характером, обсягом, але всі вони є надзвичайно важливими в науковому плані.

В останньому розділі монографії Г.В. Салата висвітлює внесок професора Л.Д. Проскуракова та його науково-технічної школи у розвиток будівельної механіки та архітектури мостів. Показано, що дана школа виступала як певний

соціальний інститут, який передбачав ведення активної комунікаційної діяльності як у вишах країни так і на будівництві залізничних мостів. Зокрема показано, що на високому рівні здійснювалась підготовка майбутніх поколінь учених та інженерів, що свідчило про ще одну рису школи Л.Д. Проскуракова як соціального інституту й феномену в системі науки та освіти.

Вартісним є те, що в монографії вперше наводиться маловідома інформація про Л.Д. Проскуракова, уточнюються і конкретизуються оцінки і висновки, які стосуються окремих сторін його діяльності. В джерелознавчому плані важливим є включення до наукового обігу значної кількості нових матеріалів з різних архівів України та близького зарубіжжя, а також в новому погляді на відомі або маловідомі науковій спільноті опубліковані джерела. Це багато в чому дозволило висловити нові теоретичні ідеї і висновки.

Фактично, монографія Г.В. Салати є вдалою спробою здійснити цілісний історико-науковий аналіз діяльності Л.Д. Проскуракова та його науково-технічної школи.

Таким чином, рецензована монографія Г.В. Салати є цілісним, ґрунтовним науковим дослідженням. Книга стане у нагоді викладачам і науковцям в процесі написання спеціальних і узагальнюючих праць з історії науки, зокрема мостобудування, навчальних посібників, розробки лекційних курсів, спецкурсів та спецсемініарів з даної тематики у вищих навчальних закладах. Зібрані та узагальнені в роботі матеріали сприятимуть доповненню й збагаченню історії науки, збереженню та передачі досвіду минулого з перспективою застосування у науковій практиці.

**Професор кафедри
філософії та історії науки і техніки
Державного університету
інфраструктури та технологій МОН України,
доктор історичних наук,
старший науковий співробітник**

ГАМАЛІЯ В.М.